

מתן תורה - מתנה

שבת פח. דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו שישים רבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע.

אמר ריש לקיש עתיד הקב"ה להחזירן לנו כלומר שכשיבא המשיח שוב לכל יהודי ויהודי יהיו שני כתרים.

אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצאה בת קול ואמרה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו.

א. וקשה מה המיוחד כל כך בזה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, מהי המעלה בסדר שהקדימו נעשה לנשמע יותר מכל המצוות עד שנעשה בזה כל אחד כאדם נוסף שקבלו על זה כתר נוסף?

וצריך להבין שזה לא היה דבר לשעה אחת אלא לנצח, אלא שבשעה שחטאו בעגל והורידו את הכתרים שוב לא החזירן השי"ת עד לע"ל לקץ הימים שיראו את המסקנה מהעולם מי ראוי לכתרים ומי חטא.

עוד צריך להבין מהו הרז, ובמה משתמשין בו מלאכי השרת?

רז "נעשה ונשמע"

ב. ומבארים שכתוב בפרשת וזאת הברכה ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואומרת הגמרא שלפני מתן תורה ה' הציע את התורה לכל הגוים ושאלו מה כתוב בה ולא רצו לקבלה, וכשהגיע לעם ישראל לא שאלו אלא אמרו קודם נעשה ואחר כך נשמע, עם ישראל מיד אמרו שיקיימו את התורה לפני ששאלו מה כתוב בה.

והביאור שאכן אילו היו עם ישראל שואלים מה כתוב בה לא היו יכולים להתחייב שיקבלו ויקיימו את התורה אולם קיבלו על עצמם בלי לשאול.

מסופר בגמרא שאחר כאלף ארבע מאות שנה קם הוגה דעות צדוקי והיתה לו ביקורת על ענין זה

הצדוקי זכה לראות את רבא [שם שבת פח.] יושב ולומד ומרוב שקיעה בלימוד זב לו מידו דם ולא שם לב. – הצדוקי הבין שבשביל לעסוק בתורה דרושה שקיעה בלימוד ברמה כזו שלא יבחין שזב דם מגופו !!! זו צורתה של תורה ולא אחרת, אלא

אמר שללמוד תורה כזו אינה בגדר אנושי ואינה מתאימה למין האנושי היה עליכם לסרב לקבלה, כי אסור לאדם לקבל עול

בדברים שלמעלה מכוחו. וברוב חוצפתו אמר עם פזיז אתם עדיין הולכים בפזיזות.

ג. ותמוה הרי לכאורה הצדוקי דיבר בהגיון, ומדוע לא צדק עד שרבא אמר לו שזה "סלף" וכינה אותם בשם "בוגדים" אלא התשובה כתובה בגמ' בשעה שהקדימו וכו' זהו הסוד של מלאכי השרת – מלאך נברא ע"מ לבצע את תפקידו, בריאתו היא באופן שיש לו אפשרות לקיים בשלימות את התפקיד שלמענו נברא, [ולכן אין מלאך עושה שתי שליחויות מפני שכל מה שהמלאך נברא הוא לצורך קיום שליחותו].

וזהו הסוד שעם ישראל לקחו מהמלאכים שאם ה' מצווה אז אין צורך ואין מדרך החכמה לחשב אם אפשר או אי אפשר כי אם צריך ה' יתן לו כוחות ויסלק ממנו את כל המפריעים והטרדות ויעזרהו למלא את תפקידו.

ובזה מתבאר בס"ד שורש החילוק בין הגוים שאמרו שאינם יכולים לקבל את התורה – והם צדקו לפי מה שנראה, לבין עם ישראל שאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה – והם גם צדקו.

רבא השיב לצדוקי אנחנו הולכים בשלמות בתמימות ובישרות, כשהקב"ה בורא העולם נותן תורה ברור ללא ספק שאפשר לקיימה. ולכן אמרנו נעשה ונשמע, והדגיש לו שאותם גוים שבדקו אחר הקב"ה מה נותן להם בתורה,

זו לא זהירות ותבונה, אלא עצלות, שקר, וסילוף, וכלשון הפסוק "וסלף בוגדים ישדם" אנו הולכים בתמימות ונאמר עלינו תומת ישרים תנחם, ואילו אתם אינכם חכמים אלא מתחכמים

– אתם בעצמכם יודעים מי החכם ומי מתחכם, מי ישר ומי מצטעצע בנוסחאות משונות [כמו בתי הערכאות היום] וסלף **בוגדים ישדם**, החקירה המרובה אחר בורא העולם היא סלף בוגדים, וסופם **ישדם**

נמצא שברעיון של נעשה ונשמע בעצם יש הכפלה על כל התורה נעשה בזה אדם חדש, האחד הוא המקורי ככוחותיו, והשני הוא ע"י כלים מיוחדים לפי צורך התורה רז של המלאכים, נמצא שפיר שמגיע להם שני כתרים.

[הכנה לזה היתה בקריעת ים סוף להיות בטוח על השי"ת דבר אל בני ישראל ויסעו, עם מעלת "בני ישראל"]

וכשכשלו ולא עמדו בנסיון לא סמכו על השי"ת שיובילם כרצונו בלי חשבונות, ולא קיימו, הפסידו בפועל את שני הכתרים, אבל המעלה שלהם קיימת במעלת ישראל ושוב ממתין השי"ת לתת רק לצדיקים לע"ל.

נעשה ונשמע – מעבר לכוחות

ד. ידועה השאלה הואיל ואמרו נעשה ונשמע מדוע שוב כפה ה' עליהם את ההר כגיגית? ולפמ"ש יבואר שאחרי שהסכימו לקבל מרצון את מה שיכולים, ה' נתן להם כוחות נוספים באמצעות כפיית ההר כגיגית, שיגיעו למה שלא היה ביכלתם להגיע לפני כן.

[המתכונת של תורה היא באופן של מצווה ועושה. מו"ר הגרי"מ פיינשטיין זצ"ל היה אומר בענין עבודה מאהבה ומיראה. "אי אפשר לבנות צבא של מתנדבים" א"א לבנות ישיבה באופן שכל אחד מחליט כל יום מתי מסכים להתפלל, ומתי מחליט מרצונו לבא ללמוד. וכן בכל קבלת התורה לכך הכניסה לתורה היתה ברצון, אולם א"א להשאר באהבה אלא מיד הכל נכנס תחת עול באמצעות כפיית ההר.]

נמצא שהיות וקיבלו תורה מרצון זכו לקבל ע"י כפיה כלים נוספים שעל ידיהם יכולים להגיע ליותר ויותר, את זה הגוים לא ידעו שהקב"ה עוזר לקיים את התורה

ה. הגוים לא ידעו את הפסוק "וקווי ד' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים" שה' נותן במתנה כח מיוחד.

ו. הגוים גם לא ידעו את הדרשה מהפסוק ויתן אל משה ככלותו דורשת הגמרא שמשה רבנו

כלל וכלל לא יכל להספיק ללמוד את כל התורה בזמן קצר כזה אלא בסוף הארבעים יום השי"ת נתן לו את התורה במתנה ככלה לחתן. [ועיין להלן בס"ד בזה]

מעבר למושגים

ז. הנה אנכי בא אליך בעב הענן וגו' ובחז"ל תשובה על דבר זה שמעתי מהם רצוננו לראות את מלכנו. כלל ישראל ביקשו דבר בלתי אפשרי שהרי לא יראני האדם וחי. אבל כלל ישראל רצו ואם רוצים מקבלים!! ואכן כל דיבור פרוצה נשמתן כי באמת לא יתכן שישמעו, אולם מלאכי השרת החיו אותם. ובסוף לא היה בהם כח לשמוע. ולכן משרע"ה תבע מישראל שאילו הייתם רוצים היה לכם כוחות לשמוע הלאה.

מעבר להגיון

ח. נבל תבל גם אתה גם העם אשר עמך וקשה שיתרו אמר דברים של טעם ומדוע לא חשבו על כך חוץ ממנו? ע"ק שמשרע"ה קיבל את זה עפ"י ה' שהרי שזו עצה טובה א"כ מדוע הזכיר זאת משה רבנו בדברים בתוכחתו? אלא הביאור שבעם ישראל ובדברי תורה יש מהלך מיוחד של הרחב פיך ואמלאהו. אם

כלל ישראל לא היו מוותרים אז היה למשה רבנו כוחות בשביל כולם.

בפסוקי דזמרה מסיים על זה **אנכי ה' אלוקיך המעלך מארץ מצרים** {ויש עמכם הנהגה של} **הרחב פיך ואמלאהו** {מה יש לומר על זה} **אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו.**

על ידי קבלה ה' מעניק לאדם רוממות

ט. בגמ' פסחים סח: רב יוסף ביומא דעצרתא אמר וכו' עי"ש וברש"י הרי אנשים הרבה בשוק ששמם יוסף ומה ביני לבינם. פירוש רב יוסף אמר לעשות לו עגל משולשת [משובחת מאוד] לכבוד שבועות ואמר אם לא היום הזה שגרם הייתי נשאר כמו כל היוסף הפשוטים שבשוק ועל ידי שלמדתי תורה נתרוממתי.

וקשה מה המיוחד דוקא **ביום** הזה? ואומרים בישיבות: קבלה בדינו שכל שנה **בחג השבועות** קיבל ע"ע רב יוסף קבלה להתחזקות בדרגות שלו.

ואת הכח של קבלה שה' עוזר להשלים מה שקיבל על עצמו שליהודי יש כח של מלאך לקיים מה שצריך את זאת למדנו למדנו **מיום** מתן תורה וזה מה שאמר רב יוסף כמה יוסף איכא בשוקא, האם התכוין ליוסף בשוק

הסוחרים שלא בבית המדרש, ודאי לא, אלא גם בבית המדרש יש יוסף כמוהו פשוטים שנשארו פשוטים כאנשי השוק ולא קיבלו כלים של גדלות, מהו הסוד היכן נבדל מהם? בהאי יומא!!! בזה שבכל שנה קיבל קבלה חדשה בקבלת התורה אתגר חדש למעלה ממושגי הדור, חלק חדש של קבלת התורה, ועל זה הודה על הסוד של יום זה שבעצם זה היום תחילת מעשיך הוא נעץ את כל גדלותו ברז של יום זה.

ויתכן שדייק בזה שביקש להכין את הבשר האיכותי ביותר עיגלא תליתאה להראות שאין חקר וגבול לגדלות ולמעלה שניתן לקבל ביום הזה הרחב פיך ואמלאהו וממילא גם אין גבול לגודל השמחת יום טוב כל אחד כערכו. וזהו שאמר רב יוסף **שלמדתי תורה ונתרוממתי** רוממות קיבלתי מושגים של עליה, יותר ויותר ממה שהיה לי אפשרות קודם.

ואת זאת צווה גם על בני ביתו שידעו וינצלו את קבלת התורה, שביום זה יש את המפתח לאתגרים ולמושגים אחרים.

הגמרא אומרת הכל מודים בעצרת דבעינן לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה? וצ"ב במה מיחוד עצרת מכל החגים?

עוד איתא יתיב בתעניתא כולה שתא לבר מעצרת ופורים ועיוה"כ.

ואומר שכולם בגלל ת"ת

רק היינו מקלפים חוט השערה וכבר ה' היה מעלימו.

כי על תורה אין גבול כמה שצריך לשמוח זו שמחה עצומה על תורה שמשנה את כל דרגת האדם

[בלב שלום מתרץ על כך שהיצר הרע הוא רק "דמי" וכשיוצא להלחם בו רואה שאין בו ממש, ואין בו יותר מאשר מלך זקן, וכסיל האדם הפונה אחריו].

מדרשי חז"ל על מלחמת היצר

י. ובזה יבוארו דברי חז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו ומתחדש עליו בכל יום, ואילמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, שנאמר צופה רשע לצדיק וחורק עליו שיניו ה' לא יעזבנו בידו. וקשה למה צריך כזה ייצר חזק שאחר כך צריך סיוע מיוחד לנצחו?

ושמעתי מהגרי"י בורודיאנסקי שליט"א שה' רצה לתת לנו שכר רב שכבשנו ייצר כל כך גדול שאי אפשר לכובשו לכן נתן ייצר שכלל א"א לכובשו, וכשהאדם מתחיל הקב"ה מסייעו, ומקבל שכר כאילו שהוא עשה לבד הכל.

יא. ולפי"ז מתבאר על נכון הגמרא שלעתיד לבא מביא הקב"ה לייצר הרע ושוחטו, צדיקים נדמה להם כהר, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכים והללו בוכים... ושואלים מה האמת לאמיתה האם הוא הר או חוט שערה? והתשובה שאכן הוא הר ענק וקשה, אלא שעל ידי שה' עוזר קל לכובשו כחוט השערה. והרשעים בוכים למה לא ניסינו לכובשו הרי ה' היה עוזר לנו, ההר הגדול הזה

דברי חז"ל בעניני כישורים

יב. וכן אמרו חז"ל שהקב"ה נותן לאדם שדה זיבורית וכשמגיע הזמן שצריך להשלים חוקו אומר האדם שאני עבדתי בכל כוחותי, אלא שהשדה זיבורית היא והקב"ה משלם לו לפי תבואה של שדה עידית.

יג. מתחיל במצוה אומרים לו גמור כי ברגע שהתחיל את המצוה קיבל ס"ד וכלים שיוכל להשלימה. [ספה"ק]

משה רבנו – ככלה לחתן

הזכר [לעיל ו'] שנאמר משה רבנו ויתן אל משה ככלותו אומר המדרש שקבלה במתנה ככלה לחתן לפי שלא היה יכול ללמדה כולה בזמן קצר כזה. ותמיד הבנתי זאת כסיפור על משה רבנו אולם לפי מה שנתבאר זם בזה משה רבינו מלמד לכלל ישראל, שזו דרכה של תורה, אצלו זה היה באופן מוחשי מאוד ואצל אחרים זה נסתר יותר.

רבי עקיבא

יד. בגמרא בכתובות סג. **שמע אבוא דאתא גברא רבא למתא אמר איזיל לגביה אפשר דמפר נדראי**, [וצ"ב האם לא שמע ששמו רבי עקיבא, אלא שמע ושמע ולא עלה על דעתו שזהו חתנו.] **אתא לגביה. א"ל אדעתא דגברא רבא מי נדרת ? א"ל אפילו פרק אחד ואפילו הלכה אחת. א"ל אנא הוא. נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה ויהיב ליה פלגא ממוניה.** [רבי עקיבא ידע מראש שכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, ואמר לרחל שיתן לה עיר של זהב]

שואל תוס' במקום וא"ת והלא אסור לפתוח בנולד.. וי"ל דהכא לא חשיב נולד כיון שהלך לבי רב ! דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול.

ויש להבין האם כלבא שבוע טעה טעות כל כך קיצונית שהיה ברור לו שרבי עקיבא לא יכול לדת משנה או הלכה אחת ??? ואם סתם לא היה חכם מדוע נזכרים דבריו בגמרא ? והתשובה שהוא צדק !!! והיה לו כל כך ברור שהוא צודק עד שלקח הימור להעניש את ביתו לחיות חיי צער ברפת עם תבן כי לא נתן סיכוי שיתבדה. אלא שר"ע הלך ללמוד והכל השתנה, שואל תוס' הרי זהה נולד, זה דבר בלתי צפוי זה הרי נס ? ומתריך שדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה לו נס שיהפך מעם

הארץ לאדם גדול !!! וזה אינו נס זה אלא דרך בלימוד התורה.

ואכן רואים ב שכשר"ע הלך ללמוד תורה, נשא ק"ו מהמים שבקעו את הסלע, כן התורה תבקע את ליבו לב הבשר, א"כ נראה שכלבא שבוע לא טעה בהערכתו. ואולי יש לדקדק שדוקא ר"ע זכה יותר מכולם לדרוש תילי תילים של הלכות על כל תג ותג, כי אצלו ברור שכל תורתו במתנה מפיו יתברך בלי שייכות לחכמה טבעית.

רבי אליעזר בן הורקנוס

טו. בפרקי דר"א שתי הפרקים הראשונים שמספר איך שבגיל 28 נתגלה אליו אליהו הנביא ושלחו ללמוד תורה ישר אצל רבן יוחנן בן זכאי ואביו לעומת זאת אמר לו שיש תקוה לילדיו אבל לו כבר אין תקוה ורואים מה היה בסוף.

התם סופר – בחמש דקות

טז. ידוע שהחת"ס תלה את הצלחתו הגדולה בחמש דקות והסביר שמצרופי החמש דקות נעשה זמן רב מאוד מאוד. אולם ניתן לומר שאדם שמקבץ את פירווי הזמן נותן לו הקב"ה מתנות, אולם אדם שלא מנצל את כל כוחותיו אלא כמעט, ומסתפק בפחות, מפסיד את כל המתנות.

המהר"ם שיק

המהר"ם שיק היה בצעירותו צריך למלמל בדרך לארון הספרים איזו גמ' צריך בכדי שלא ישכח! וכי יש קשה זיכרון גדול מזה ומזה יצא גאון שעד היום כל הזמן יו"ל חידושים חדשים.

גדולי ישראל

שמעתי מהרב יהושע שקלאר שליט"א שהרב מפוניבז' עלה לאוטבוס והתיישב ע"י ושאל אותו הרב איך התכנית שלך להיות "גדול" צריך לחשוב כיצד לפתח את עצמו ולשאוף לזה.

וסיפר הנ"ל למדנו בפ"ת עם הגר"ח קניבסקי שליט"א ולא חשבו שיצמח ממנו כזה גדול. ואכן לא תמיד גדלים בדרך הטבע, פעמים שישנם סולמות מיוחדים.

שבט הלוי

לפני 90 שנה היה שיעור לילדים בוינה שנמסר ע"י יהודי 'בעל הבית' וסיפר שהיה תלמיד שהתקשה מאוד, וכל השיעור הפריע מפני שלא הבין וביקש לחזור שוב ושוב, בזמן שכל האחרים הבינו, אולם היה לו רצון רב ללמוד, מה אירע עם האחרים לא ידוע אולם הוא הלא ניהו מרן הגר"ש הלוי ואזנר שליט"א

עדות החזון אי"ש

בספר במחיצתם מובאת שיחה ארוכה עם מרן בעל החזון אי"ש שאמר אדם יכול לכת עד קצה הרחוב והוא אדם כזה ומסתובב לרחוב הבא ופתאום נפתח לו המח, והמשיך וביאר כי אינך יודעת מה עושה תפילה של הסבתות.

וראינו בכל הדורות מגדולי ישראל שהצליחו בלי קשר לכשרון טבעי.

לכך צריך כל שנה ושנה קבלת התורה מחודשת, מתנה חדשה ומסייעים חדשים, שיציב לעצמו אתגרים גבוהים, ויקבל סייעתא דשמיא, כוחות, וכלים חדשים, מנותן התורה.

מרן הרב שך זצ"ל היה אומר ששבועות הוא יום הדין על תורה, ונמצא כן אולי במאירי, והביאור להנ"ל ששבועות שהוא יום מתן תורה הוא כיום דין על הכלים שיקבל, על הקבלת התורה האישית שלו.

[בשלה"ק אומר שזה ממש יום דין על העבר שהעולם נידון על התורה שניתנה בו שביטלו ממנה והוא אמרם על פירות האילן בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי.]

[ע"ע פרשת פנחס, נכתב בחוברת קצות החושן
שבועות תשס"ט]